

BẢN TRÍCH YẾU LUẬN ÁN

1. MỞ ĐẦU

Tên tác giả : Nguyễn Đức Dũng

Tên luận án: **Đặc điểm và mối quan hệ giữa ký văn học và ký báo chí**

Chuyên ngành: **Lý thuyết và lịch sử văn học** Mã số : **5. 04. 01**

Cơ sở đào tạo: **Trường đại học Khoa học Xã hội và nhân văn**

2. NỘI DUNG

2.1. Mục đích và đối tượng nghiên cứu của luận án

Công trình nghiên cứu này nhằm xây dựng một cách nhìn hợp lý, sát thực hơn đối với các thể ký văn học và ký báo chí trong bối cảnh của đời sống văn học và đời sống báo chí ở nước ta hiện nay. Xuất phát từ mục đích đó, đối tượng nghiên cứu của luận án này là *đặc điểm và mối quan hệ giữa ký văn học và ký báo chí*. Phạm vi khảo sát giới hạn trong nền văn học và báo chí nước ta, đặc biệt là trong thời kỳ đổi mới những năm vừa qua.

2.2. Các phương pháp nghiên cứu đã sử dụng

Trong quá trình nghiên cứu, chúng tôi vận dụng kết hợp một số phương pháp như: *phân tích, tổng hợp, phân loại, so sánh...* Các phương pháp được vận dụng đều có vai trò quan trọng và tích cực vào kết quả của luận án.

2.3. Các kết quả chính và kết luận

Trong luận án này, sau khi trình bày về lịch sử vấn đề nghiên cứu ký, chúng tôi đã xác lập *một cách nhìn mới* về những đặc điểm và mối quan hệ của ký văn học, ký báo chí trong bối cảnh của đời sống văn học và đời sống báo chí hiện nay ở nước ta.

Về các thể ký văn học, sau khi đã xác định *đặc trưng* của loại văn học này, chúng tôi đã tiến hành khảo sát một số thể loại tiêu biểu của nó như: bút ký, bút ký chính luận, tùy bút, ký sự, phóng sự văn học, nhật ký văn học, truyện ký, hồi ký, chân dung văn học, tạp văn, tiểu phẩm... Ngoài việc kế tiếp thành quả của những nhà nghiên cứu đi trước, chúng tôi cũng đã trình bày những ý kiến riêng của mình.

Do lý luận báo chí nước ta vẫn chưa có sự thống nhất quan niệm về hệ thống thể loại báo chí nên trước khi nhận diện loại thể ký báo chí, chúng tôi đã tiến hành xác định hệ thống thể loại báo chí. Hệ thống thống này được hình thành trên cơ sở của ba loại thể: thông tấn báo chí - chính luận báo chí - ký báo chí. Trong đó, ký báo chí ngoài khả năng *thông tin sự kiện, thông tin lý lẽ* còn ít nhiều thể hiện những tính chất văn học. Trong các tác phẩm ký báo chí có xuất hiện trực tiếp của tác giả - nhân vật trần thuật. So với hai loại thể kia,

tác phẩm ký báo chí sử dụng ngôn ngữ giàu hình ảnh cùng với bút pháp, giọng điệu sinh động. Ký báo chí bao gồm một số thể loại như: phóng sự, ghi nhanh, ký chân dung, ký chính luận, nhật ký phóng viên, thư phóng viên và sổ tay phóng viên. Trong đó phóng sự giữ vai trò là thể loại hạt nhân. Khác với ký văn học, *tác phẩm ký báo chí không có nhiệm vụ xây dựng hình tượng nghệ thuật và cũng không sử dụng yếu tố hư cấu*. Nhiệm vụ của nó trước hết vẫn là *thông tin thời sự về những người thật việc thật tiêu biểu, điển hình*. Sự khác biệt giữa hai loại ký còn được biểu hiện trong hàng loạt yếu tố khác như: thể loại, ngôn ngữ, kết cấu, giọng điệu, dung lượng tác phẩm v.v...

Khẳng định sự khác biệt giữa ký văn học và ký báo chí, đồng thời cũng không thể phủ nhận mối quan hệ chặt chẽ giữa chúng. Trong thực tế, các thể loại thuộc ký văn học và ký báo chí thường xuyên có sự giao thoa, thâm nhập, chuyển hoá lẫn nhau một cách linh hoạt và phức tạp nên việc định danh thể loại gặp khó khăn, nhưng đó không thể là lý do để xoá nhoà ranh giới giữa hai loại ký.

Việc xác định đúng đắn đặc điểm và mối quan hệ giữa ký văn học và ký báo chí sẽ tạo cơ sở lý luận cho việc điều chỉnh các chương trình đào tạo, bồi dưỡng văn học và báo chí. Trong các chương trình đào tạo ngành văn học, bên cạnh việc làm sáng tỏ những đặc điểm của loại thể ký văn học, nên bổ sung thêm phần giới thiệu về các thể ký báo chí và sự giao thoa giữa hai loại ký này. Tương tự như vậy, trong các chương trình báo chí ngoài việc khảo sát các thể ký báo chí cũng nên dành ít nhiều thời gian để xem xét diện mạo của các thể ký văn học và một số thể loại gần gũi với báo chí như bút ký, ký sự, tạp văn, tiểu phẩm... Đối với thực tiễn sáng tạo tác phẩm, công trình nghiên cứu này có thể góp một tiếng nói lý luận cần thiết. Trên báo chí nước ta hiện nay, khá phổ biến tình trạng lẫn lộn về phương diện thể loại, được biểu hiện trong việc *sử dụng thuật ngữ không đúng, không thống nhất*. Trong các cuộc thi, các giải thưởng văn học và báo chí, *những tiêu chí để đánh giá tác phẩm cũng chưa được xác định thật rõ rệt*. Nguyên nhân chủ yếu của tình trạng này là do chưa có sự phân biệt rõ ràng những đặc điểm thể loại, trong đó có việc *chưa phân biệt ký văn học và ký báo chí*. Để có thể có được những tác phẩm ký văn học, ký báo chí có chất lượng cao về nội dung và hình thức, dứt khoát phải có những hiểu biết cần thiết về những tiêu chí lý thuyết thể loại.

Thực tế đó cho thấy việc xác định những đặc điểm và mối quan hệ giữa ký văn học và ký báo chí sẽ góp phần giải quyết những yêu cầu bức xúc đang được đặt ra từ thực tiễn của đời sống văn học và đời sống báo chí ở nước ta hiện nay./.

Người hướng dẫn:

GS. HÀ MINH ĐỨC

Nghiên cứu sinh:

NGUYỄN ĐỨC DŨNG